

Szerkesztői előszó

A Rendvédelem folyóirat XIII. évfolyam 2024./1-2. számában dr. Felkai László, a Belügyminisztérium közigazgatási államtitkára, a Belügyi Tudományos Tanács elnöke által 2023 áprilisában kiírt *A ChatGPT és más nagy nyelvi modellek alkalmazásának lehetőségei és egyben biztonsági kérdései* című pályázati felhívásra érkezett egyes pályaművek átdolgozott tanulmányai olvashatóak.

Napjainkban, a tudásalapú, információs társadalom korában a társadalom tagjai egy újfajta ipari forradalom részesei, amelynek ténye sok esetben nem is tudatosul a hétköznapi emberekben. Új jelenségként a világ köztudatában megjelent ChatGPT egyenesen „felrobbantotta” a világ információs társadalmának jelentős részét. Olyan radikálisan új jelenségről beszélünk, amely képes volt az indulását követő ötödik napon már több mint 1 millió felhasználót felmutatni, majd néhány hónap alatt több mint 100 milliós nagyságrendet elérni, és a regisztráltak száma folyamatosan növekszik. A ChatGPT és más nagy nyelvi modellek (*Large Language Model, LLM*) használata széles társadalmi rétegeket érint, az élet minden területére beszivárog, kihatással van az egyének magánéletére, a társadalmi szervezetek, a gazdasági és állami szereplők tevékenységére, továbbá a társadalmi entitások közötti kapcsolatokat, folyamatokat is mélyrehatóan átalakíthatja, jelentős és számos etikai és jogi kérdést felvetve.

Az információs társadalom jelenlegi fejlődési szakaszában közép- és hosszútávon azok a társadalmak lesznek képesek hatékonyan és eredményesen működni, valamint egymással együttműködni, melyek a természeti erőforrásokat költséghatékonyan hasznosítják, a társadalmi és gazdasági folyamatokat pontosan elemzik, értékelik, az új tudományos eredményeket innovatívan, pragmatikusan hasznosítják.

Az információtömeg robbanásszerű növekedése a Belügyminisztérium irányítása alá tartozó rendészeti-, egészségügyi-, köznevelési-, gondoskodáspolitikai-, vízügyi- és önkormányzati szektorra is jellemző. Ugyanakkor az információk mennyisége, összetettsége, valamint a rendelkezésre álló humán erőforrás miatt az adatok hatékonyan már nem feldolgozhatók, így a bennük rejlő potenciál teljes spektruma nem kiaknázható. E jelenség hátrányos következményeinek csökkentése érdekében elengedhetetlenül szükséges korunk egyik legnagyobb vívmányának és legintenzívebben fejlődő területének, a mesterséges intelligenciának fejlesztésében és alkalmazásában rejlő

lehetőségeket tanulmányozni és előnyeit, hátrányait vizsgálni. A rendészet területén már alkalmaznak működő – jellemzően hibrid, tehát különböző technológiákat ötvöző – kísérleti MI megoldásokat, azonban ezek konkrét rendvédelmi feladatokhoz és jogszabályi keretekhez történő adaptálása kihívást jelent.

Prognosztizálható, hogy az MI megoldások, mint a ChatGPT és más nagy nyelvi modellek, az információs társadalmak életében már a közeli jövőben kiemelt szerepet fognak betölteni, így védelmükre is kiemelt figyelmet kell fordítani. Egyrészt az általuk betöltött funkciók alapján lehetnek elsődleges célpontok, illetve az interdependencia jelensége okán a kieső funkció hatásából eredően másodlagos célpontok. Az MI megoldásokra (infrastruktúrák és rendszerek) más országok kiberhadviselési rendszerei, a kiberbűnözés és a kiberterrorizmus tekinthet célpontként, de meg kell említeni az ipari kémkedést is, amely megjelenhet az új, vagy újszerű kutatási eredmények megszerzése kapcsán. Az előzőekre tekintettel a védelemre az MI rendszerek kialakításának és üzemeltetésének minden szakaszában figyelmet kell fordítani.

A potenciális MI kutatási irányok mindegyikére igaz, hogy az MI megoldások gyakorlati megvalósításán túl a jogszabályi keretek kidolgozása is alapos munkát igényel. Ez kiemelten igaz a társadalmi folyamatokba, a társadalmi környezetbe aktívan beavatkozó megoldások (például az önvezető járművek, a ChatGPT és más nagy nyelvi modellek) szabályozására, mert itt nem meglévő jogszabályokat kell módosítani, hanem olyan, eddig nem kidolgozott elveket kell megalapozni, megalkotni és lefektetni, melyek a társadalmat kiemelten foglalkoztathatják. Ennek okán szükséges megvizsgálni, hogy az MI kapcsán értelmezhető autonómiának, illetve adaptivitásnak mekkora szabadságfokot lehet engedni, és milyen prioritásokat kell megfogalmazni az adott jogszabályi keretek között.

A ChatGPT és más nagy nyelvi modellek alkalmazásának lehetőségei és egyben biztonsági kérdései című pályázat meghirdetésének célja az volt, hogy a Belügyi Tudományos Tanács az állomány tagjainak szakmai ismereteit és értékes gyakorlati tapasztalatait, valamint a téma iránt érdeklődő szakemberek véleményét és javaslatait megismerje. Olyan pályaműveket vártunk, amelyek elsősorban az életszerű, valós problémákra megoldást kínáló ötletek rendszerszemléletű megközelítéssel történő megoldásait mutatják be, és

nem műszaki és matematikai megközelítésű tartalmat tükröznek.

A pályázati felhívásra a feltöltési határidőig, 2023. október 1. 24:00 óráig összesen 26 érvényes jeligés pályamű érkezett a Belügyi Tudományos Tanács online pályázati felületére.

A bírálati folyamat (az elbírálási határidő 2023. november 15. volt) két részből állt. Az első részben az online pályázati felületen a téma tudományos és szakmai elismertségű szakértői bírálóként pontozták és szövegesen értékelték a benyújtott jeligés, anonim pályázatokat. Ezt követően a felkért bizottság a bírálók értékelése alapján döntött a díjazásról.

Jelen XIII. évfolyam 2024./1. számot 2024 tavaszán a 2024/2. szám követi, melyben szintén a pályázati felhívásra benyújtott pályaművek közül a szerkesztőség döntése alapján kiválasztott, átdolgozott tanulmányok jelennek meg. A publikációk szakmai tartalmáért, naprakész információiért felelősséget nem vállalunk.

E szám első cikke nem tartozik a pályaművek közé, de a digitális oktatásra való átállás aktualitása miatt fontosnak tartjuk megjelentetését: Papp Orsolya a *Rendvédelmi jog és közigazgatás I.* című szakképzési tananyag (jegyzet) digitális tartalmakkal történt bővítését és annak pedagógiai módszertani alkalmazását, okostankönyvét mutatja be. Ezt követően négy, *A ChatGPT és más nagy nyelvi modellek alkalmazásának lehetőségei és egyben biztonsági kérdései* című pályázatra benyújtott, átdolgozott pályaművet közlünk: Végh János, Bezerédi Imre, Erdélyi Dóra-Leiter Miklós Patrik, Szilágyi Róbert és Péterfi Orsolya publikációját.

Az értékes és változatos témájú publikációkhoz hasznos olvasást kívánunk!

Dr. Sabjanics István ny. r. dandártábornok
felelős szerkesztő